

Ressenya del llibre: Rubio Albarracín, Josep-Enric (2023). *Les cendres del fènix*

Ivan CARBONELL IGLESIAS

Autoria:

Ivan Carbonell Iglesias
Universitat de València, Espanya
<https://orcid.org/0009-0001-0589-3253>
ivan.carbonell@uv.es

Citació:

CARBONELL IGLESIAS, Ivan (2024). Ressenya del llibre:
Rubio Albarracín, Josep-Enric (2023). *Les cendres del fènix*.
Ítaca. Revista de Filologia, (15), p. 281-284.
<https://doi.org/10.14198/itaca.28023>

Fitxa bibliogràfica:

Rubio Albarracín, Josep-Enric (2023): *Les cendres del fènix*.
Catarroja: Editorial Afers. 148 p. ISBN 978-84-18618-47-5

Paraules clau:

assaig, Friburg, filosofia, memòria, identitat

Rebut: 09/05/2023, **Acceptat:** 15/02/2024

É s possible que els millors assagistes siguin els narradors i no pas els poetes. Stefan Zweig, William Ospina. Qui haja llegit *El món d'ahir* i *El año del verano que nunca llegó* potser estiga d'acord amb aquesta afirmació. La lectura de *Les cendres del fènix* de Josep-Enric Rubio Albarracín reblarà el clau i convencerà els escèptics que aquesta sentència és correcta. I ho farà malgrat que l'autor encara no s'haja abocat formalment als camins de la narrativa. Tant de bo ho faça; aquest assaig està escrit amb l'habilitat del narrador que embastia una novel·la i té, en bona mesura, els ingredients que fan indefugibles els dos llibres citats adés. El llibre de Josep-Enric Rubio Albarracín és un dietari i és un assaig, cert, però no és menys cert que té molts narradors i una mixtura de formes. I això només ho pot fer qui domina l'art de narrar. És el cas.

Diem que aquest dietari té forma polièdrica perquè l'índex ja ens adverteix que les formes aniran canviant: el llibre està compost per tres actes, el

primer i el tercer amb tres capítols amb número i intercalats entre ells hi ha quatre capítols amb títol escrit. Tenim el tríptic medieval, doncs, i al centre hi ha el segon acte anomenat “La memòria”. El precediran l’individu i el jo freudians. L’existència, la consciència d’haver estat precedit en el temps, la identitat enfront de la col·lectivitat, la incomunicació enfront d’un món sovint hostil i incompreensible són materials per a bastir aquest retaule. No debades, el llibre s’enceta amb la reflexió sobre els noms, que tanca els dos primers capítols, i que encara s’arrossega en el darrer del llibre, quan el narrador s’agenolla al davant de la nova plaqueta fixada a terra –*Stolperstein*– que troba a Friburg en la darrera de les moltes visites a la ciutat germànica. Comprenem llavors la portada i la contraportada del volum. Friburg obre i tanca el llibre, car el llibre té una calculada ordenació dantesca i una coherència de principi i de final. Res és casual en un llibre en què hi ha un fum de reflexions diverses, però on la unitat sura al darrere de tot. De nou, el bon narrador apareix rere l’assagista en una dualitat de persones en una sola, matèria aquesta dels desdoblaments de personalitats –de la Trinitat a les malalties mentals– que també tracta el llibre.

Linici d’aquest llibre comença amb una visita a una llibreria de Friburg, per on tafaneja un narrador assedegat de llibres que primer reflexiona sobre els orígens familiars, però que de seguida passa a reflexionar sobre altres identitats a partir d’un volum trobat. Les pàgines aniran sumant identitats i Grace E. Stetz o Caroline Christine Walter seran noms que es repetiran al llarg de les planes. No estan soles, ni en la seua identitat boirosa ni en una tomba del cementeri de Friburg. A aquestes identitats se sumen filòsofs com John Locke, Hume, Sòcrates, Guillem d’Occam, Foucault, Sant Tomàs i tants d’altres. A més a més, s’hi afegeixen els literats, els fragments literaris citats en un bon grapat de llengües i els referents culturals, de Charles Darwin als músics admirats per l’autor, que apareixen en les parts en què el volum és netament un dietari filosòfic.

Perquè aquest llibre en ocasions transmuta com un fènix i ací rau una de les majors originalitats d’aquest llibre, que pot desconcertar algun lector inadvertit. En la seua defensa preguntarem si hom no es va sentir desconcertat en començar a llegir *Jo confesso* de Jaume Cabré. El volum de Josep-Enric Rubio té també aquesta tècnica la de invocació de veus que fa Cabré; de sobte un Leporello, un Don Giovanni, un dimoni que s’adreça a un Faust mefistofèlic comencen a parlar sense que se’ns presenten abans. Apareixen

veus, diàlegs, hi ha narracions ben trenades i probablement siguen aquestes les parts més fascinants del llibre. Si primer l'autor ens captiva amb la densitat de la reflexió i l'elevat nivell conceptual, després ens embolcalla en narracions fragmentàries que esquitxen el llibre amb una demostració de registres poc habitual. I tot sense deixar de tractar els mateixos temes que l'ocupen tothora. D'un medievalista reconegut internacionalment com a expert en Ramon Llull esperariem una presència abassegador del beat i del món medieval, emperò ací són materials secundaris. Llull i el món medieval hi són, al llibre, és clar, mitjançant citacions explícites, referències a Fèlix o *disputationes* medievals narrades de manera magistral. *Quodlibet*. La navalla d'Occam i les representacions de l'art medieval, sí; l'autor tira mà del que sap millor quan reflexiona. Però hi ha molt més que això i molt ben narrat. El llibre evoca altres llibres; té una precisió de biògraf quan reporta periples vitals com el de Johan Carl Schleip i ens narra viatges fascinants com el del naturalista que viatja a Aràbia a veure on moria i naixia la mítica au Fènix. Bestiaris, fisiòlegs... Però que el món medieval no està sol en aquest llibre s'exemplifica fàcilment amb alguns exemples: ací hi ha també la reflexió sobre la memòria dels jueus exterminats en la II Guerra Mundial; el lligam entre passat i present que representa Facebook o el sentit de les distopies que han generat sèries posteriors a la redacció d'aquest llibre, com ara *Black Mirror*. I la mixtura no només és coherent, sinó que augmenta el valor del volum.

Aquest dietari, doncs, s'obre i es tanca de manera canònica a Friburg com a llibre de viatges, ens passeja per un cementeri on hi ha tombes que reben visites i on d'altres han estat gairebé esborrades. Esdevé assaig de densitat filosòfica quan des de l'anècdota ens endinsa en qüestions ben profundes que revelen un intel·lectual que reflexiona a través de la divagació trufada de cites. Però també hi ha el pregon coneixement històric de qui coneix la Història i, mitjançant l'habilitat narrativa de qui escriu un assaig però construeix alhora una novel·la polifònica, ens ensenya que tot això es pot novel·lar. La patina cultural del resultat acabat de fermentar i el regust germànic del volum són tonalitats d'un beuratge que sorprén pels matisos i els registres. La lectura fornirà el lector de saber, li plantejarà qüestions que no s'havia formulat de ben segur i despertarà en ell les ganes de visitar el cementeri de Friburg, com Umberto Eco desperta les ganes de visitar el de Praga. Cal buscar a Friburg les làpides i el *Stolperstein* que evoca aquest lli-

bre de records i de meditacions. Heus ací un dels atributs que també suma aquest llibre; pot ser emprat com a guia de diversos viatges, especialment a Friburg. L'autor confessa que és allà on va sovint a retrobar-se i a buscar llibres. Deu ser que és allà on va quan cal per a retornar, a la seua manera, com au Fènix renovellada.